

Kā aizdod naudu darbiniekam?

2016-04-19

Vai darba devējs drīkst darbiniekam izsniegt aizdevumu? Kādu līgumu jānoformē? Vai aizdevuma summu drīkst ieturēt no izmaksājamās darba algas, ja darbinieks pārtrauc darba tiesiskās attiecības vai nemaksā parādu?

Atbild Sandija Novicka un Aleksandrs Ļeščinskis:

Darba devējs var aizdot naudu darbiniekam, piemēram, noslēdzot aizdevuma līgumu. Līgumu ieteicams slēgt notariālā akta formā, lai nepieciešamības gadījumā būtu iespējama ātrāka un vienkāršāka piedziņa.

Aizdevuma līgumā jāietver vairāki specifiski nosacījumi, kas atvieglo iespējamo parāda piedziņu, ja darbinieks aizdevumu neatmaksā vai darba tiesiskās attiecības tiek izbeigtas. Piemēram, skaidri jāatrunā darba devēja tiesības veikt ieturējumus.

Var izdalīt 2 veidu ieturējumus no darba samaksas:

- ieturējumi darba attiecību ietvaros (Darba likuma (DL) [78.](#) un [79.pants](#))
- ieturējumi pēc izpildu dokumenta.

[DL](#) nav paredzēta iespēja veikt ieturējumus no neatmaksāta aizdevuma. Manuprāt, ieturējumus uz aizdevuma līguma pamata nevarētu pielīdzināt ieturējumiem saskaņā ar [DL](#), jo situācija neatbilst ne [DL 78.](#), ne [79.pantam](#).

Tomēr, ja aizdevuma līgumā ir ietverts punkts, ka darbinieks piekrīt ieturējumiem no darba samaksas, aizdevuma neatmaksāšanas gadījumā darba devējs var ieturēt parāda summu, pamatojoties uz aizdevuma līgumu.

Kā juridiski pareizi noformēt šādu darījumu?

Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" (likums par IIN) [8.1.panta](#) 3.daļa nosaka 6 kritērijus, kurus izpildot, darba devējs var sevi pasargāt no tā, ka aizdevums tiks pielīdzināts ienākumam, par kuru darba devējam pašam būs jāmaksā nodokļi:

- aizdevuma līgums ir noslēgts rakstveidā;
- aizdevums tiek izsniegts bezskaidras naudas norēķinu veidā un aizdevuma atmaksa veicama bezskaidras naudas norēķinu veidā;
- aizdevuma līgumā noteiktais aizdevuma atmaksas termiņš nepārsniedz 60 mēnešus;
- aizdevuma izsniegšanas dienā aizdevējam nav nodokļu parādu, kas vecāki par 1 mēnesi no attiecīgā nodokļa likumā noteiktās samaksas dienas;
- maksimālais aizdevuma apmērs (to kopsumma) nepārsniedz reizinājumu, kas iegūts, 30% no aizdevumaņēmēja vidējiem mēneša bruto ienākumiem pie aizdevēja pēdējo 12 mēnešu laikā līdz aizdevuma izsniegšanas dienai reizinot ar 60, bet, ja aizdevumaņēmējs — īpašnieks (dalībnieks, biedrs) negūst ienākumus no aizdevēja, — maksimālais aizdevuma apmērs nepārsniedz uz aizdevumaņēmēju attiecināmo aizdevēja pašu kapitāla apmēru (saskaņā ar pēdējo apstiprināto gada pārskatu);
- visu aizdevēja sniegto aizdevumu summa fiziskajām personām, kas aizdevumu neņem saimnieciskās darbības ietvaros, nepārsniedz aizdevēja pašu kapitālu (saskaņā ar pēdējo apstiprināto gada pārskatu).

Ja aizdevums atbilst šiem kritērijiem un tiek atmaksāts laikā, tad nekādu iedzīvotāja ienākuma nodokļa (IIN) seku nav. Ja aizdevums neatbilst kritērijiem vai aizdevums netiek atmaksāts laikā, tad neatmaksāto aizdevuma daļu pielīdzina ienākumam, par kuru maksājams IIN 23% apmērā.

Saskaņā ar likuma par IIN [15.panta](#) 9.daļu, ja maksātājs guvis ienākumu saskaņā ar likuma par IIN [8.pantu](#) un aizdevuma izsniegšanas dienā ir aizdevēja darbinieks, valdes vai padomes loceklis, attiecīgajam ienākumam papildus šā [panta](#) 2.daļā noteiktajai likmei piemēro 22% papildu likmi.

Ja aizdevums atbilst noteiktajiem kritērijiem, tad par nodokļu samaksu būs atbildīgs aizņēmējs. Savukārt, ja aizdevums neatbilst kritērijiem, tad par nodokļu samaksu būs atbildīgs aizdevējs.

Valsts ieņēmumu dienesta (VID) metodiskajā materiālā "Samazinātu aizdevuma procentu maksājumu radītais ienākums" ir norādīts, ka "ja ienākumam pielīdzina aizdevumu, tad ienākumam pielīdzina arī līgumā noteiktos, bet nesamaksātos procentus. Par šo ienākumu gūšanas (izmaksas) dienu uzskatāma sestā mēneša pēdējā diena pēc aizdevuma līgumā noteiktā aizdevuma atmaksas termiņa vai 66.mēneša pēdējā diena (no aizdevuma izsniegšanas dienas), ja aizdevuma līgumā noteiktais aizdevuma atmaksas termiņš pārsniedz 60 mēnešus."

Kādi riski pastāv?

[Patērētāju tiesību aizsardzības likums](#) paredz, ka ar patērētāju kreditēšanu drīkst nodarboties tikai atbilstoši licencētas sabiedrības.

Arī regulāri un sistemātiski aizdodot naudu ar vai bez procentiem savam darbiniekiem, šī darbība var tikt kvalificēta kā saimnieciskās darbības veikšana, kurai nepieciešama speciāla licence. Vairāk nekā 2 aizdevumu izsniegšana gadā visticamāk tiktu uzskatīta par regulāru patērētāju kreditēšanu.

Samazinātu aizdevuma procentu maksājumu radītais ienākums

Jārēķinās, ka, izsniedzot bezprocentu aizdevumu vai aizdevumu ar pazeminātu procentu likmi, aizņēmējam radīsies apliekams ienākums.

Samazinātu aizdevuma procentu maksājumu radīto ienākumu nosaka kā pozitīvu starpību starp procentu maksājumiem, kas aprēķināti, izsniegtajam aizdevumam piemērojot Latvijas Bankas noteikto pirmstaksācijas gada iekšzemes nefinanšu uzņēmumiem izsniegto kredītu gada vidējo svērto procentu likmi izsniegtajiem kredītiem attiecīgajā valūtā pirmstaksācijas gadā, kas reizināta ar koeficientu 0,7 (nosacītā tirgus cena), un atbilstoši aizdevuma līgumam taksācijas gadā aprēķinātajiem procentu maksājumiem.

IIN no samazinātu aizdevuma procentu maksājumu radītā ienākuma maksā fiziska persona (aizņēmējs), iesniedzot VID gada ienākumu deklarāciju nākamajā gadā pēc taksācijas gada no 1.marta līdz 1.jūnijam.